

Запропоноване визначення, як і окреслений перелік технічних засобів, дає змогу лише в загальному вигляді з'ясувати поняття та систему пристроїв і приладів припинення кримінальних правопорушень, а також їхню роль у

профілактиці кримінальних правопорушень. Під час подальших наукових розвідок у вказаному напрямі може бути розширено як саме коло відповідних технічних засобів, так і завдань, які вирішуються за їх допомогою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фридман И.Я. Судебная экспертиза и вопросы предупреждения преступлений: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. М., 1974. 40 с.
2. Белкин Р.С., Винберг А.И. Криминалистика. Общетеоретические проблемы. М.: Юрид. лит., 1973. 264 с.
3. Винберг А.И. Криминалистика. Введение в науку. М.: Юрид. лит., 1962. 140 с.
4. Махтаев М.Ш. Проблемы криминалистического обеспечения предупреждения преступлений: дисс. ... д-ра юрид. наук. М., 2001. 472 с.
5. Косов А.В. Предупреждение преступлений с помощью технико-криминалистических средств. дисс. ... канд. юрид. наук. Владимир, 2001. 202 с.
6. Терзиев Н.В. Лекции по криминалистике. / Под ред. С.П. Митричева. М.: Мин-во высш. образ. СССР. Всесоюз. юрид. заочн. ин-т, 1951. 162 с.
7. Митричев С.П. Введение в курс советской криминалистики. Криминалистика: учеб. для юрид. вузов и фак. / Отв. ред. А.Н. Васильев. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1963. 619 с.
8. Про затвердження ДСТУ 4000-2000 «Системи тривожної сигналізації. Охоронні теле- (відео-) системи і системи контролювання доступу». Наказ Держстандарту України № 745 від 29 грудня 2000 р. URL: http://ksv.do.am/GOST/DSTY_ALL/DSTY3/dsty_4000-2000.pdf.
9. Специальная техника органов внутренних дел: учебник для образовательных учреждений МВД России / Под ред. проф. В.Л. Попова. М.: ЦИИИМОКП МВД России, 2000. 275 с.
10. Кобець М.В., Іщенко А.В., Кофанов А.В. Засоби виявлення знарядь та предметів злочину: навч.-практ. посіб. К.: Три К, 2011. 144 с.
11. Горбаченко Ю.А., Гриньков Д.С. Обзор аналитического оборудования для обнаружения взрывчатых и наркотических веществ. Информационные системы и технологи: сб. тез док. международной конф. Новосибирск, 2005. С. 3–7.
12. Старух О.С., Пашенко В.В., Гончар Р.О. Аналіз спеціальних технічних приладів виявлення вибухових матеріалів для груп ліквідації загрози вибуху. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил. 2015. Вип. 1. С. 136–139.
13. Сильников М.В. Методы обнаружения взрывчатых веществ на воздушном транспорте. URL: <http://www.ormvd.ru/pubs/15189>.

УДК 343.985

КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТАКТИКИ

COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORENSIC TACTICS

Фунікова О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Розглянуто основні тенденції генезису криміналістичних знань; проведено аналіз деяких аспектів щодо предмета криміналістичної тактики; досліджено наукові підходи щодо засобів криміналістичної тактики; визначено значення комунікативних технологій у системі засобів криміналістичної тактики.

Ключові слова: криміналістична тактика, проблеми криміналістичної тактики, засоби криміналістичної тактики, комунікативні технології.

Рассмотрены основные тенденции генезиса криминалистических знаний; проведен анализ некоторых аспектов предмета криминалистической тактики; исследованы научные подходы к определению средств криминалистической тактики; определено значение коммуникативных технологий в системе средств криминалистической тактики.

Ключевые слова: криминалистическая тактика, проблемы криминалистической тактики, средства криминалистической тактики, коммуникативные технологии.

The main trends in the genesis of criminalistic knowledge are considered; an analysis of some aspects of the subject of the criminalistic tactics is carried out; scientific approaches to the definition of the means of criminalistic tactics are investigated; the value of communicative technologies in the system of criminalistic tactics is determined.

Key words: criminalistic tactics, problems of criminalistic tactics, means of criminalistic tactics, communication technologies.

Постановка проблеми. В умовах глобального реформування системи чинного кримінального процесуального законодавства дедалі очевидними видаються проблеми вдосконалення та розроблення положень наук кримінального циклу, зокрема криміналістики. Безумовно, за тривалий час формування криміналістичних знань і визначення предмета криміналістики накопичено величезний досвід щодо ефективного застосування напрацьованого арсеналу діяльності з розкриття та розслідування злочинів. Історичні аспекти розвитку криміналістики як окремої галузі знань зумовлюють методологічний генезис науки. Наприклад, на початкових етапах криміналістика формувалась за природно-науковою парадигмою, що, відповідно, й

дало змогу обґрунтувати самостійність криміналістики як науки, відвоювати їй власне місце серед інших наук, сформулювати методологічні установки, узагальнити накопичені знання, сформувати власну наукову доктрину та категоріальний апарат, визначити завдання досліджень, описувати відповідні процеси [1, с. 95].

Стан опрацювання. Сучасні положення криміналістичної техніки розвиваються на засадах інтеграції досягнень здебільшого технічних наук, чим і сприяють реалізації принципу науковості та достовірності методів криміналістичних досліджень. За іншою парадигмою розвиваються положення криміналістичної тактики, ґрунтуючись здебільшого на засадах гуманітарних досліджень і

запозичуючи різноманітний багатопрофільний і досить су-перечливий соціологічний, психологічний арсенал знань. Зазначені тенденції розвитку криміналістичних знань є досить зрозумілими та закономірними, а стрімкий розвиток інформаційних технологічних процесів у суспільстві загалом та пов'язане з цим підвищення рівня правової культури населення зумовлюють необхідність перегляду традиційних засад криміналістики, адже традиційне ви-знання фундаментальними основних гносеологічних по-ложень тягне наявність багатьох невіршених методоло-гічних проблем. Як результат зазначених процесів – дещо поверхневий, описовий характер наукових досліджень у галузі криміналістичної тактики з явними намаганнями адаптації сучасних наукових тенденцій до традиційних криміналістичних поглядів. З цього приводу досить вда-лою вбачається позиція В.Ю. Сокола, який зазначив, що радянське суспільство, як суспільство зі стабільним ти-пом владних, організаційних та управлінських зв'язків, мало свою гносеологію, практику пізнання та форму ра-ціональності. Сучасне ж суспільство являє собою систе-му з високим ступенем невизначеності, характеризується невіршоваженістю, конфліктністю, нелінійністю зв'язків і відношень. Відповідно, потрібна оновлена гносеологія, практика пізнання та форма раціональності [1, с. 20].

Наведені положення в жодному разі не можна трактувати як заперечення існуючих традиційних підходів і методів криміналістичних досліджень, адже сама по собі кожна новація завжди є обумовленою відповідною тради-цією як основою інтеграції, тому формується саме на під-ставі критичного погляду на існуючі традиції. З приводу цього Є.В. Балацький зазначив, що сьогодні світ відторгає «пасивне», абстрактне знання та дедалі більше вимагає технологічного знання та конкретних навичок, які можуть бути використані для подальшої діяльності. Характерни-ми є зміни статусу знання: старий ідеал – служіння зна-нню заради істини – втрачає свою значущість, адже визна-чаючим стає утилітарно-прагматичний підхід [2, с. 132]. За таких умов наукові знання набувають значення інно-ваційних технологій, реалізація яких є можливою за до-помогою відповідних засобів і методів, що, у свою чергу, дає можливість проводити наукові дослідження, спрямо-вані на вирішення актуальних завдань криміналістики. Л.І. Полтавцева, аналізуючи досягнення криміналістичної науки в пізнанні діяльності з розкриття та розслідування злочинів, зазначила, що криміналістика вже давно «пере-росла» свій першочерговий зміст – науки про засоби та методи розкриття та розслідування злочинів. Адже сьо-годні є всі підстави казати про те, що сукупність крими-налістичних засобів і методів не лише отримала своє на-укове обґрунтування та розвиток, але й розглядається в контексті організації, планування та технології загалом [3, с. 144–145]. В.Я. Колдін також убачає необхідність до-слідження предмета криміналістики шляхом розроблення відповідних технологій із розкриття, розслідування та за-побігання злочинам [4, с. 15]. В.А. Журавель із цього при-воду вдало зазначив, що багатство змісту самого предмета дослідження передбачає можливість підходу до нього з акцентом на різні сторони явища: прагматичну (як науки про прийоми та засоби розкриття, розслідування та запобігання злочинам); теоретико-доказову (як відображення методологічних основ і закономірностей слідоутворення, які використовуються в розслідуванні); інформаційно-пі-знавальну (як дослідження та використання закономірнос-тей руху інформації у сфері розкриття та розслідування злочинів); слідознавчу (як вияв технологічних сторін по-шуково-пізнавальної діяльності в кримінальному судоч-инстві) [5, с. 30].

Метою статті є з'ясування значення комунікативних технологій у системі засобів криміналістичної тактики.

Виклад основного матеріалу. Взагалі, зміщення ак-центів наукових досліджень у бік технологічних аспек-

тів розвитку криміналістичних знань протягом останніх декількох років пов'язане, перш за все, із загальними інтеграційними тенденціями в наукових дослідженнях. А.А. Барцицька, наприклад, провела окреме наукове до-слідження, присвячене особливостям формування тех-нологічного підходу в криміналістиці з урахуванням іс-торичних передумов і сучасних особливостей інтеграції знань [6, с. 168]. Л.І. Полтавцева визначила особливості інтеграційних процесів на сучасному етапі: по-перше, це поєднання двох типів інтеграції (за методами наук і за об'єктом дослідження), що не тільки розширює можли-вості вирішення прикладних завдань, а й сприяє розвитку теорій інтегрованих наук; по-друге, неодмінною умовою інтеграції виступають досить розвинені теоретичні систе-ми інтегрованих наук; по-третє, виникнення та форму-вання суміжних наук як самостійних галузей підсилюють диференціацію наукового знання; по-четверте, актуаль-ним для науки стає завдання її справжньої інтеграції [3, с. 100]. Доцільно з цього приводу буде зазначити, що за своєю природою криміналістика, безумовно, є наукою синтетичною, але передусім залишається наукою при-кладною. Саме тому, на думку В.Я. Колдіна, негативні наслідки невіршоваженого теоретизування криміналістики виявляються в тому, що розроблення методології науки та технології рішення її практичних завдань підмінюєть-ся перекладенням загальнонаукових істин логіки, психо-логії, математики, кібернетики, природних і технічних наук. Таким способом послаблюється методологічна функція криміналістики, знижується її практичне значення [4, с. 6]. З іншого боку, досить дискусійними мож-на вважати й деякі вияви тенденції до самовизначення криміналістичної науки в дослідженнях деяких учених. Типовим прикладом такого підходу можна вважати, на-приклад, позицію О.С. Князькова, згідно з якою крими-налістика як системне утворення за наявності чисельних положень, пов'язаних із конструюванням техніко-крими-налістичних і тактико-криміналістичних засобів, а також методик розслідування злочинів, відчуває лише до певної міри вплив імперативних положень кримінального про-цесуального закону, і тому є системою, що самоорганізує-ться [7, с. 35]. Такий підхід, на нашу думку, вважається занадто теоретизованим. О.Я. Баєв із цього приводу вдало зазначив, що доказування, яке становить ядро криміналь-ного судочинства, неможливе без застосування в ньому всіх – технічних, тактичних, методичних – можливостей і досягнень криміналістики; в іншому разі воно перетво-рюється лише в дотримання якоїсь процесуальної обря-довості. У свою чергу, всі криміналістичні можливості та досягнення спрямовані на єдину мету – оптимізацію доказування в рамках кримінального процесуального за-кону [8, с. 4]. Адже не можна заперечити того факту, що основним призначенням криміналістики все ж таки зали-шається організаційне, тактичне, методологічне забезпе-чення кримінальної процесуальної діяльності. Ба більше, криміналістичні проблеми встановлення певних фактів і пізнання закономірностей, методологічні аспекти теорії доказування та проблеми кваліфікації злочинів завжди є взаємопов'язаними та взаємообумовленими й потребу-ють свого дослідження на загальних методологічних за-садах системно-структурного підходу.

У контексті викладеного варто зазначити, що останнім часом відбувається поступовий процес зміни традиційних парадигм і в теорії доказування [9; 10], що, у свою чергу, не може відповідним чином не відбиватися на тенденці-ях у криміналістичних дослідженнях. Як вдало зазначив О.С. Александров, у сфері теорії доказування стався якіс-ний перехід на іншу технологію встановлення істини – пе-ренесення акценту з догматизму на прагматику. Саме ви-нахід таких технологій, які дають змогу якнайповніше та швидше інформувати учасників судового розгляду про предмет конфлікту, його фактичну складову; давати під-

стави для його розумного та справедливого вирішення [11, с. 29]. Дійсно, сьогодні мета кримінальної процесуальної діяльності полягає у встановленні факту існування та вирішенні кримінально-правового конфлікту в межах визначеної компетенції учасників процесу. Тож ідеологічні засади принципу змагальності повинні повною мірою бути відображені в контексті предмета криміналістичної тактики. Важливість зазначеного полягає в тому, що актуальність та ефективність положень криміналістичної тактики завжди обумовлена чинною моделлю кримінального процесуального доказування. Дуже вдалим, на нашу думку, є вислів, що криміналістична тактика – це виворіт кримінального процесуального доказового права, тобто зведення неписаних правил про те, як правильно доказувати – пізнавати або, інакше кажучи, робити речі знаками. Криміналістична тактика є описом технології доказування без відсилання до похідних юридичної техніки [11, с. 29–36].

Уже традиційним можна вважати визначення криміналістичної тактики Р.С. Белкіна як системи наукових положень і рекомендацій, що розробляються на їхній основі, з організації та планування досудового та судового слідства, визначення лінії поведінки осіб, що здійснюють доказування, і прийомів проведення окремих процесуальних дій, спрямованих на збирання та дослідження доказів, на встановлення причин й умов, що сприяли здійсненню та прихованню злочину [12, с. 451]. О.Я. Баєв, наприклад, наголошує на наявності реальної протидії зацікавлених осіб у процесі розслідування, тому вважає, що відповідні засоби криміналістичної тактики повинні бути спрямовані на допустиме та раціональне збирання, дослідження та використання доказової інформації саме в умовах потенційної або реальної протидії осіб або органів, які мають інші інтереси в кримінальному судочинстві [13, с. 184]. На окрему увагу заслуговує позиція, згідно з якою об'єктом криміналістичної тактики є два види діяльності: злочинна діяльність як відображена у матеріальних і ідеальних слідах поведінка обвинуваченого та криміналістична діяльність відповідної посадової особи, яка полягає в подоланні протидії розслідуванню злочину [7, с. 35]. Деякі вчені навіть визначили самостійний, криміналістичний об'єкт пізнання, особливістю якого є не лише те, що за своєю сутністю він є моделлю, яка містить своєрідну інтерпретацію процесуального предмета доказування та положень інших правових моделей, конкретизуючи та деталізуючи їх, але й те, що ця модель містить так звані допоміжні, проміжні факти [14, с. 332]. Дискусійність зазначених підходів не є метою дослідження, але різноманітність підходів до предмета криміналістичної тактики не може не знаходити свого відображення щодо характеристики засобів наукового дослідження. Засоби криміналістичної тактики знаходять свою реалізацію в досить різнопланових поняттях: «засіб досягнення практичних цілей», «слідчий засіб», «криміналістичний засіб тактичної спрямованості» й так інше [7, с. 61–62]. У сучасній науковій літературі трапляється навіть поняття криміналістичної наукової продукції, яким охоплюються найрізноманітніші результати теоретичного та прикладного характеру: теорії, вчення, поняття, характеристики, класифікації, типології, принципи, методики, матеріали та технічні засоби, рекомендації з їх реалізації в кримінальному судочинстві [14, с. 25–29]. Аналіз сучасної криміналістичної термінології дає можливість висловити думку щодо стрімкої інтеграції наукових підходів, концепцій, понять і термінів інших наук до традиційного наукового категоріального апарату криміналістики. Безумовно, з одного боку, тенденція розширення понятійно-термінологічного арсеналу криміналістики є результатом розвитку самої науки, але з іншого – не обґрунтоване науковими та прикладними потребами вживання та впровадження нових дефініцій у наукову мову є певним виявом ігнорування загальних принципів системно-структурного підходу щодо формування наукових знань, результатом

чого є ізолювані від загальної системи дослідження, не засновані на наукових засадах методології криміналістики.

Важливим убачається й той факт, що будь-які наукові теоретичні знання повинні виконувати, перш за все, функцію засобів, призначених для вирішення саме прикладних завдань. За такого підходу до теоретичних криміналістичних досліджень сам процес наукового пізнання ні за яких обставин не може вважатися кінцевим результатом, а може розглядатися як наукова розробка ефективних засобів для вирішення завдань практики. На підтвердження такої позиції може бути доведена думка Р.С. Белкіна, що криміналістичні засоби та методи, у свою чергу, можуть виступати як об'єктом, так і результатом наукового пізнання [12, с. 82]. О.С. Князьков під тактико-криміналістичними засобами розуміє сконструйовані пошуково-пізнавальні моделі, що відображають закономірності злочину та криміналістичної діяльності з його розкриття та розслідування [7, с. 65–66]. Наведена позиція здається досить суперечливою, адже, на нашу думку, саме поняття «тактичні засоби» зумовлює можливість використання набагато більшого арсеналу досягнень, тоді як різні види та форми моделювання є лише одним із багатьох інших доступних і допустимих засобів. І саме завдяки різноманітності таких можливостей у науковій криміналістичній літературі існує багато різних інтерпретацій тактичних засобів залежно від предмета кожного окремого дослідження.

Суттєво ускладнює процес дослідження природи та структури тактико-криміналістичних засобів надмірно широкий спектр різноманітних і різнохарактерних обставин, що включаються до їхнього кола, а саме: принципи, методи, прийоми, прилади, спеціальні знання, методики, агентурний апарат, кінологи, службово-розшукові собаки та інше [15, с. 72; 16, с. 368]. Ще складнішою для структуризації виглядає сукупність тактико-криміналістичних засобів у разі залучення до них наукових ідей і підходів: тут ідеться про теоретичну основу розроблення цих засобів, а не про самі засоби [17, с. 18–19]. А міцний зв'язок кримінального процесу та криміналістики знаходить свій вияв і в тому, що окремі автори до тактико-криміналістичних засобів зараховують навіть слідчі дії [18, с. 122]. На нашу думку, слідчі (розшукові) дії не можуть розглядатися як тактичний засіб, адже за основною концепцією діяльнісного підходу дія є основною одиницею діяльності, тобто зовнішньою (а у нашому випадку – процесуальною) формою реалізації діяльності, тоді як будь-які засоби слугують інструментарієм безпосередньої реалізації цієї дії.

У криміналістичній тактиці традиційно до основних тактичних засобів зараховують тактичний прийом, тактичну комбінацію, тактичну операцію. Деякі автори до тактичних засобів зараховують і слідчу ситуацію, і криміналістичну характеристику злочину, і слідчу версію, і тактичне завдання, і тактичне рішення, і навіть планування [19; 20; 21]. О.С. Князьков, наприклад, поділяє тактичні засоби на дві групи залежно від характеру діяльності слідчого, а саме: аналітичні та операціональні [7, с. 68]. Цікавим є той факт, що тактичний прийом, наприклад, автор зараховує до категорії операціональних засобів, тоді як слідча ситуація, на його думку, є аналітичним тактико-криміналістичним засобом. Досить дискусійна позиція, особливо зважаючи на попередні наукові надбання В.Ю. Шепітька щодо детального дослідження та систематизації тактичних прийомів у криміналістиці [22]. З приводу запропонованого поділу засобів можна навести ще один приклад. Будь-які тактичні прийоми, які основані на вербальній складовій, є одночасно й аналітичним, й операціональним тактичним засобом, тому що складність використання будь-якого вербального прийому зумовлена загальною складністю протікання когнітивних процесів у головному мозку людини.

Проблема щодо різновидів тактичних засобів завжди була та залишається актуальною, адже засоби трансфор-

муються залежно від трансформації предмета та підходів дослідження. Наприклад, згідно з технологічним підходом сутність процесуальної діяльності пов'язана з поетапністю її здійснення, саме тому технологічні засоби реалізації процесуальної діяльності призначені для забезпечення її ефективності шляхом прогнозування відповідної ситуаційної обумовленості з можливістю використання відповідних засобів і технологій. Такий підхід обумовлений саме етимологією терміна «технологія» як інструментального способу реалізації діяльності, а відповідно, й засоби реалізації згідно з таким підходом виступають в ролі певного інструментарію.

На думку М.С. Данакіна «технологічний ефект» діяльності досягається внаслідок розчленування діяльності на операції, які необхідні та достатні для її ефективного здійснення, виключення таким способом «порожніх» дій; чіткого розподілу операцій між виконавцями та виключення «незабезпечених» операцій, функцій; координації дій виконавців і виключення або «мінімізації» можливих збоїв; алгоритмізації діяльності та економії ресурсів завдяки скороченню часу на пошуки та вибір варіантів тощо [23, с. 34].

Поняття криміналістичної технології як продукту науково-дослідної діяльності трактується в роботі В.Д. Корми і В.А. Образцова як типова інформаційна «модель структури та змісту завдання (завдань), процесу (процедури) і засобів її вирішення, що реалізуються з метою кримінально-процесуального виявлення, розкриття, запобігання злочинам і кримінального переслідування від імені держави підозрюваних та обвинувачених в підготовці до здійснення і (чи) здійснення інкримінованих їм діянь» [24, с. 59–62]. Є.Г. Кравець, наприклад, визначає інформаційно-комунікаційні технології як елемент техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів: це нормативно врегульована система науково обґрунтованих і безпечних засобів і методів, які забезпечують суб'єкту доказування можливість дистанційного виявлення, збору, зберігання, передачі та використання доказової й орієнтуючої криміналістично значущої інформації [25, с. 10].

У науковій літературі відсутня єдина позиція щодо місця та значення технологічних аспектів у системі криміналістики. Наприклад, О.О. Ексархопуло визначає криміналістичну технологію як окремий самостійний структурний елемент криміналістики [26, с. 108–109]. С.О. Сулейманова, визначаючи місце технології в криміналістичній тактиці, вважає, що необхідно розрізняти так-

тику й технологію проведення слідчих дій: там, де немає впливу на свідомість людей, немає тактики, а є технологія, отже, необхідно відокремлювати технологічну складову діяльності слідчого від тактичної [27, с. 20].

В.Д. Корма будь-яку криміналістичну технологію розглядає як складну, багаторівневу систему наукової продукції прикладного характеру, що складається з відповідних елементів (складових частин): 1) моделей технологій окремих видів пошуково-пізнавальної діяльності в досудовому розслідуванні; 2) моделей технологій рішення типових завдань, що реалізуються на окремих етапах пошуково-пізнавальної діяльності до та після порушення кримінального провадження, тобто завдань тактичних операцій (комбінацій); 3) моделей технологій рішення типових завдань у процесі підготовки та провадження окремих видів слідчих, оперативно-розшукових та інших дій [28, с. 2902]. В.В. Тіщенко, наприклад, обґрунтовує необхідність застосування технологічного підходу на рівні системно-структурного, діяльнісного, функціонального та визначає технологічні аспекти техніко-криміналістичних, тактичних і методичних положень криміналістики. На думку автора, під технологічним підходом варто розуміти напрям дослідження закономірностей щодо реалізації комплексів взаємопов'язаних дій і процедур, що застосовуються в певній послідовності, з метою досягнення необхідного результату в практиці злочинної, а також криміналістичної діяльності [6, с. 75].

Висновки. Загалом, місце та значення технологій у криміналістичній науці можна досліджувати за багатьма напрямками й виокремлювати різні аспекти технологізації тих або інших процесів, але, на нашу думку, розглядати закономірні явища технологізації знань як окремий підхід у криміналістиці було б на сучасному етапі розвитку науки занадто сміливим кроком, адже технологія, дійсно, завжди є пов'язаною з діяльністю, а питання існування криміналістичної діяльності як окремого виду й досі залишається занадто дискусійним. Узагалі, як вдало зазначив із цього приводу І.І. Когутич, характер зв'язків між поняттями «технологія» та іншими, більш сталими в криміналістиці, ще не з'ясований, а судження про технологію розслідування не виходять за рамки постановочної проблеми, яка потребує свого концептуального дослідження, тобто вирішення [29, с. 255–259]. Відповідно, очевидним стає той факт, що загальні наукові інтеграційні процеси вимагають застосування технологій як одного з ефективних і сучасних засобів вирішення завдань криміналістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сокол В.Ю. Кризис отечественной криминалистики: монография. Краснодар, 2017. 332 с.
2. Балацкий Е.В. Наука и технологии: новая модель отношений. Научно-исследовательские исследования. / Отв. ред. А.И. Ракитов. М.: РАН ЮНИОН. Центр науч.-информ. исслед. по науке, образованию и технологиям, 2008. С. 132.
3. Полтавцева Л.И. Интеграция достижений психологии в криминалистику: дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09 – «уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Волгоград, 2003. 381 с.
4. Колдин В.Я. Криминалистика: теоретическая наука или прикладная методология? Вестник Московского университета. Серия 11: «Право». 2000. № 4. С. 15.
5. Журавель В.А. Проблемы теории и методологии криминалистического прогнозирования. Х.: Право, 1999. 304 с.
6. Тіщенко В.В., Барцицька А.А. Теоретичні засади формування технологічного підходу в криміналістиці: монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 198 с.
7. Князьков А.С. Тактико-криминалистические средства досудебного производства: дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.12 – «криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность». Томск, 2014. 503 с.
8. Баев О.Я. Следователь (основы теории и практики деятельности). М.: Прометей, 2017. 532 с.
9. Вапнярчук В.В. Теория та практика кримінального процесуального доказування: монографія. Харків: Юрайт, 2017. 408 с.
10. Гмиро В.П. Генеза теорії доказів вітчизняного кримінального процесу: методологічна рефлексія. Часопис національного університету «Острозька академія». Серія: «Право». № 2 (12). С. 2–60.
11. Александров А.С. Криминалистическая тактика и уголовно-процессуальная стратегия. Криминалистическая тактика: современное состояние и перспективы развития: сб. матер. 56-х криминалистических чтений: в 2-х ч. М.: Академия управления МВД России, 2015. С. 29–36.
12. Аверьянова Т.В. Криминалистика: учебник для вузов / Под ред. проф. Р.С. Белкина. М.: НОРМА–ИНФРА, 2000. 990 с.
13. Баев О.Я. Основы криминалистики: курс лекций. М.: Экзамен, 2001. 288 с.
14. Криминалистика / Под ред. д-ра юрид. наук, проф. В.А. Образцова. М.: Юристъ, 1997. 760 с.
15. Технологія, средства, основные направления процесса познания в уголовном судопроизводстве. Криминалистика: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. / Под ред. В.А. Образцова. М.: Юристъ, 2002. С. 68–80.
16. Шмонин А.В. Методология криминалистической методики. М.: Юрлитинформ, 2010. 416 с.

17. Кручинина Н.В. Основы криминалистического учения о проверке достоверности уголовно-релевантной информации: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.12 – «криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность». М., 2003. 54 с.
18. Бахин В.П. Криминалистика. Проблемы и мнения (1962–2002г.г.). Киев, 2002. 268 с.
19. Волчецкая Т.С. Криминалистическая ситуалогия: монография. / Под ред. проф. Н.П. Яблокова. Калининград: Калинингр. ун-т, 1997. 248 с.
20. Драпкин Л.Я., Бородина Е.А. Информационно-поисковая функция криминалистической характеристики преступлений. Проблемы развития криминалистики в условиях научно-технического прогресса. Свердловск, 1982. С. 139–142.
21. Комиссаров В.И. Теоретические проблемы следственной тактики. Саратов, 1987. 160 с.
22. Шепитько В.Ю. Теоретические проблемы систематизации тактических приемов в криминалистике. Харьков: Гриф, 1995. 200 с.
23. Данакин Н.С., Дятченко Л.Я., Сперанский В.И. Конфликты и технология их предупреждения. Белгород: Центр социал. технологий, 1995. 317 с.
24. Корма В.Д., Образцов В.А. О криминалистической трактовке понятия технологии: материалы круглого стола «Конституция РФ и современная криминалистика». Бюллетень Межд. ассоциации содействия правосудию. № 1 (7). М., 2013. С. 59–62.
25. Кравец Е.Г. Информационно-коммуникационные технологии как элемент технико-криминалистического обеспечения расследования преступлений: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 – «криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность». Волгоград, 2016. 208 с.
26. Эксархопуло А.А. Предмет и система криминалистики: проблемы развития на рубеже XX – XXI веков. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2004. 112 с.
27. Сулейманова С.А. Тактико-криминалистические средства, используемые в работе с несовершеннолетними при расследовании преступлений: автореф. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 – «криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность». Москва, 2017. 31 с.
28. Корма В.Д., Корин И.С. О технологии в методике расследования преступлений, связанных с применением огнестрельного оружия. Актуальные проблемы российского права. 2014. № 12 (49). С. 2902–2906.
29. Когутич І.І. Про перспективи «комп'ютеризації» та сутність «технології» в криміналістиці. Часопис Київського університету права. Київ, 2015. № 4. С. 255–259.

УДК 343.148:343.983:343.346.2

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ОБЛІКІВ ПІД ЧАС РОЗШУКУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

THE USE OF CRIME ACCOUNTING AT WANTED VEHICLES

Чичиркін А.О.,

*аспірант науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення
Національної академії внутрішніх справ*

Досліджено систему криміналістичного обліку, яка складається з різних його видів, що використовуються і під час розшуку транспортних засобів. Розкрито оперативно-пошукові й інформаційно-довідкові криміналістичні обліки, центральні, регіональні та місцеві обліки. Певну увагу приділено кримінальній реєстрації, метою якої є накопичення даних, які можуть бути використані для розкриття та запобігання злочинам пов'язаним із зниклими транспортними засобами, забезпечення умов ідентифікації об'єктів за допомогою облікових даних; сприяння розшуку об'єктів, дані про які містяться в обліках; надання в розпорядження оперативно-розшукових, слідчих і судових органів довідкової та орієнтуючої інформації.

Ключові слова: криміналістичний облік, експертиза, реєстрація, розшук, транспортний засіб, трасологічний облік, балістичний облік, взаємодія.

Исследовано систему криминалистического учета, которая состоит из различных его видов, используемых и при розыске транспортных средств. Раскрыто оперативно-поисковые и информационно-справочные криминалистические учеты, национальные и региональные и местные учеты. Особое внимание уделяется уголовной регистрации, целью которой является накопление данных, которые могут использоваться для раскрытия и предупреждения преступлений, связанных с пропавшими транспортными средствами, обеспечения условий идентификации объектов с использованием учетных данных; дачи в распоряжение оперативно-розыскной, справочной и ориентирующей информации.

Ключевые слова: криминалистический учет, экспертиза, регистрация, розыск, транспортное средство, трасологический учет, баллистический учет, взаимодействие.

It is investigated system of crime accounting, which consists of various his species used and investigative vehicles. It is revealed operational-search and information and help crime accounting, national, regional and local accounting. Particular attention is paid to the criminal register, which is the accumulation of data, which can be used for disclosure and prevention of crimes associated with the vehicles ensuring conditions for the identification of objects using the credentials; assistance wanted objects, which are contained in accounting; at the disposal of the operational-search, investigators and judicial background information.

Key words: crime accounting, examination, registration, tracking, vehicle, trasology records, ballistic records, interaction.

Постановка проблеми. Сьогодні під час розслідувань порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів велике значення приділяється криміналістичному обліку. За своєю основною правовою сутністю – це галузь криміналістичної техніки, що містить загальні теоретичні положення: основні поняття, мету, наукові та правові засади; характеристику системи криміналістичних

обліків і можливостей використання їх даних у боротьбі зі злочинністю. Криміналістичні обліки створюються з метою використання їх для запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів та інших правопорушень під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства, а також підвищення рівня інформаційного забезпечення проведення експертних досліджень.